

Corneliu-Liviu POPESCU

Uzurparea de putere comisă de Curtea Constituțională în cazul cenzurii dispozițiilor legale privind deconspirarea poliției politice comuniste

I. Desființarea Securității Statului de către puterea revoluționară post-comunistă

Securitatea statului comunist este implicat vizată de chiar primul act politic și juridic revoluționar constituțional, care este Comunicatul către țară al Consiliului Frontului Salvării Naționale din 22 decembrie 1989¹, care dispune că „*se dizolvă toate structurile de putere ale clanului Ceaușescu*”. În mod evident pentru oricine, în cadrul acestor structuri de putere dizolvate trebuie inclusă Securitatea Statului, „brațul înarmat” al Partidului Comunist Român, fără de care existența regimului totalitar comunist ar fi fost absolut imposibilă.

Cel de-al doilea act juridic revoluționar cu valoare constituțională este reprezentat de Decretul-lege nr. 2/1989 privind constituirea, organizarea și funcționarea Consiliului Frontului Salvării Naționale și a consiliilor teritoriale ale Frontului Salvării Naționale². În art. 10 se arată că „*sunt și rămân dizolvate toate structurile de putere ale fostului regim dictatorial*”.

În prelungirea acestor acte revoluționare constituționale, se adoptă acte politice și juridice, care vizează Securitatea Statului și răspunderea membrilor acesteia.

Astfel, în Comunicatul Consiliului Frontului Salvării Naționale din 25 decembrie 1989³ se face vorbire despre stabilirea de „tribunale” ale „vinovăției” „foștilor lachei” ai „dictatorului” „în fața legilor”.

Prin Decretul nr. 4/1989 privind trecerea în componența Ministerului Apărării Naționale a Departamentului securității statului și a altor organe din subordinea Ministerului de Interne⁴, Departamentul Securității Statului și Comandamentul Trupelor de Securitate, împreună cu toate organele și structurile din subordinea acestora, sunt transferate de la Ministerul de Interne la Ministerul Apărării Naționale.

Câteva zile mai târziu, prin Decretul nr. 33/1989 privind desființarea Departamentului securității statului⁵, Departamentul Securității Statului este desființat.

II. Consacrarea constituțională a valorilor Revoluției române din decembrie 1989

Regimul totalitar comunist în România a fost schimbat pe cale revoluționară, adică prin mijloace contrare ordinii constituționale existente la acel moment. Ordinea

¹ M. Of. nr. 1 din 22 decembrie 1989.

² M. Of. nr. 4 din 27 decembrie 1989.

³ M. Of. nr. 2 din 25 decembrie 1989.

⁴ M. Of. nr. 5 din 27 decembrie 1989.

⁵ M. Of. nr. 8 din 31 decembrie 1989.

constituțională totalitară comunistă consacra monopartidismul și monopolul politic al partidului comunist asupra întregului aparat de stat și asupra întregii societăți, respingerea teoriei separației puterilor în stat, o ideologie unică și preeminența proprietății socialiste. În fapt, puterea era concentrată în mâinile unei singure familii, care decida discreționar.

Schimbarea revoluționară a puterii politice în decembrie 1989 este formalizată juridic prin primele două acte normative cu valoare constituțională, adoptate chiar în zilele Revoluției, și anume Comunicatul către țară al Consiliului Frontului Salvării Naționale din 22 decembrie 1989 și Decretul-lege nr. 2/1989 privind constituirea, organizarea și funcționarea Consiliului Frontului Salvării Naționale și a consiliilor teritoriale ale Frontului Salvării Naționale. În Comunicatul către țară și în preambulul Decretului-lege nr. 2/1989 se regăsește programul Consiliului Frontului Salvării Naționale, care constituie expresia juridică, de nivel constituțional, a valorilor Revoluției.

Aceste prime acte cu valoare constituțională au fost urmate de alte acte juridice cu aceeași natură, și care și-au păstrat valoarea constituțională până la intrarea în vigoare a unei constituții rigide, și anume Constituția României din 8 decembrie 1991⁶.

Prin intrarea în vigoare a Constituției din 1991, normele juridice revoluționare și post-revoluționare cu valoare constituțională au fost fie abrogate, fie, deși au rămas în vigoare, și-au pierdut valoarea constituțională.

În urma revizuirii constituționale din anul 2003, în urma căreia Constituția revizuită a fost republicată⁷, „*idealurile Revoluției din decembrie 1989*” au fost re-constituționalizate. Astfel, în actuala sa redactare, art. 1 alin. (3) din Constituție prevede că România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și ale „*idealurilor Revoluției din decembrie 1989*”, și sunt garantate. Cum expresia formală juridică a valorilor idealurilor revoluției este dată de Comunicatul către țară din 22 decembrie 1989 și de preambulul Decretului-lege nr. 2/1989, înseamnă că dispozițiile conținând programul revoluționar, incluse în aceste două acte normative, au fost repuse, în mod expres, în vigoare, prin revizuirea constituțională, cu valoarea constituțională, ele fiind integrate blocului român de constituționalitate.

Evident, în realitate, lucrurile trebuie privite nuanțat. Dacă afirmația este perfect valabilă pentru principii precum pluripartidism, alegeri libere, separația puterilor, libera inițiativă economică, drepturile omului etc., există și principii revoluționare caduce, precum acela care statua interzicerea exportului de produse agro-alimentare. Mai mult, unul dintre principiile Revoluției este în opoziție manifestă cu dispozițiile constituționale actuale – avem în vedere obligația asumată revoluționar de a respecta Tratatul de la Varșovia (din punct de vedere juridic, este imposibil de calificat Revoluția română din decembrie 1989 drept „*revoluție anticomunistă*”, cât timp unul din principiile sale fundamentale era respectarea cu scrupulozitate a apartenenței statului român la blocul militar comunist); or, în anul 2003, revizuirea constituțională s-a realizat, între altele, și pentru a permite aderarea României la NATO (noul

⁶ M. Of. nr. 233 din 21 noiembrie 1991.

⁷ M. Of. nr. 767 din 31 octombrie 2003.

art. 149 se intitulează „Aderarea la Tratatul Atlanticului de Nord”), dar, în același timp, prin aceeași revizuire constituțională, s-au re-constituționalizat idealurile revoluționare, inclusiv, deci, atașamentul față de Tratatul de la Varșovia (este drept că, între timp, Tratatul de la Varșovia încetase să mai existe, iar România urmărea să adere la NATO, dar ea și-a păstrat ca ideal Tratatul de la Varșovia...).

III. Standardul european privind abordarea trecutului totalitar comunist și decomunizarea

Consiliul European, organizație internațională interguvernamentală regională europeană, întemeiată pe principiile democrației, drepturilor omului și statului de drept, întrucât a integrat – începând cu prima parte a anilor 1990 – și statele din Europa Centrală și Orientală care au aparținut blocului totalitar comunist, s-a văzut confruntat cu problema compatibilității măsurilor de decomunizare, adoptate la nivel național de democrațiile emergente, cu valorile sale fundamentale.

Cu referire la problema trecutului totalitar comunist, din perspectiva măsurilor de decomunizare, au exprimat poziții juridice atât Adunarea Parlamentară a Consiliului European, cât și Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

În cazul organului politic principal cu rol consultativ al Consiliului European, este vorba de Rezoluția Adunării Parlamentare 1096 (1996) relativă la dezmembrarea moștenirii fostelor regimuri totalitare comuniste⁸, întocmită pe baza Raportului Comisiei chestiunilor juridice și drepturilor omului asupra măsurilor de dezmembrare a moștenirii fostelor regimuri totalitare comuniste⁹ și care trimite la Principiile directoare ce trebuie respectate pentru ca legile de lustrare și măsurile administrative analoage să fie conforme exigențelor unui stat de drept¹⁰.

La rândul său, instanța de contencios european a drepturilor omului a avut ocazia, în jurisprudența sa, să analizeze compatibilitatea cu exigențele Convenției europene a drepturilor omului a măsurilor luate de unele state, în special măsuri privind: sancționarea penală a liderilor politici și a membrilor aparatului represiv din timpul regimului totalitar comunist¹¹; lustrarea administrativă a acelorași persoane¹²; interzicerea

⁸ Rezoluția Adunării Parlamentare nr. 1096/1996 relativă la dezmembrarea moștenirii fostelor regimuri totalitare comuniste, discutată la 27 iunie 1996 (la cea de-a 22-a ședință) și aprobată la 27 iunie 1996 (la cea de-a 23-a ședință).

⁹ Raportul Comisiei chestiunilor juridice și drepturilor omului asupra măsurilor de dezmembrare a moștenirii fostelor regimuri totalitare comuniste, raportor Adrian Severin, doc. 7568.

¹⁰ Principiile directoare care trebuie respectate pentru ca legile de lustrare și măsurile administrative analoage să fie conforme exigențelor unui stat de drept sunt incluse în Raportul Comisiei chestiunilor juridice și drepturilor omului asupra măsurilor de dezmembrare a moștenirii fostelor regimuri totalitare comuniste, iar la ele se face trimitere în Rezoluția Adunării Parlamentare nr. 1096/1996 relativă la dezmembrarea moștenirii fostelor regimuri totalitare comuniste.

¹¹ E.g., CEDO, Marea Cameră, hotărârile din 22 martie 2001, cauzele *Streletz, Kessler și Krenz c. Germania* și *K.-H.W. c. Germania*, cererile nr. 34044/96, 35532/97 și 44801/98 și nr. 37201/97, definitive.

¹² E.g., CEDO, Secția a II-a – cameră, Hotărârea din 27 iulie 2004, Cauza *Sidabras și Dziutas c. Lituania*, cererile nr. 55480/00 și 59330/00, definitivă; CEDO, Secția a III-a – cameră, Hotărârea din 7 aprilie 2005, cauza *Rainys și Gasparavicius c. Lituania*, cererile nr. 70665/01 și 74345/01, definitivă.

dreptului de vot pentru respectivele persoane¹³; limitarea dreptului de asociere politică pentru membrii aparatului represiv al noului stat de drept și democratic¹⁴; interzicerea partidelor comuniste în noul regim democratic pluralist¹⁵.

Regulile care se desprind din aceste norme internaționale europene de *soft law* și jurisprudențiale, în materia drepturilor omului, converg spre ideea că decomunizarea este un proces care se justifică prin nevoia consolidării regimului democratic nou instaurat, iar măsurile în domeniu trebuie să fie justificate de acest scop legitim și trebuie să fie proporționale (ceea ce înseamnă inclusiv că ele trebuie să fie temporare), în timp ce răspunderea juridică și aplicarea sancțiunilor trebuie să respecte principiul legalității și neretroactivității legii, precum și caracterul personal al răspunderii.

IV. Deconspirarea legală a poliției politice comuniste în România

Deconspirarea poliției politice comuniste este realizată prin Legea nr. 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea securității ca poliție politică (M. Of. nr. 603 din 9 decembrie 1999), cu modificările ulterioare, redenumită Legea privind accesul la propriul dosar și deconspirarea poliției politice comuniste, în urma modificării realizate prin O.U.G. nr. 16/2006 (M. Of. nr. 182 din 27 februarie 2006)¹⁶.

În preambulul legii – în forma inițială – se arată că puterea comunistă instaurată în România începând cu data de 6 martie 1945 a exercitat, în special prin organele securității statului, ca poliție politică, o permanentă teroare împotriva cetățenilor țării, drepturilor și libertăților lor fundamentale, ceea ce îndreptățește accesul la propriul dosar și deconspirarea securității ca poliție politică. După modificarea sa prin O.U.G. nr. 16/2006, preambulul legii precizează că, în perioada de dictatură comunistă, cuprinsă între 6 martie 1945 și 22 decembrie 1989, Partidul Comunist Român a exercitat, în special prin organele securității statului, parte a poliției politice, o permanentă teroare împotriva cetățenilor țării, drepturilor și libertăților lor fundamentale, ceea ce îndreptățește accesul la propriul dosar și deconspirarea poliției politice comuniste.

Prin însăși esența ei, această lege nu este o lege de lustrare, ci doar o lege de adevăr. Astfel, legea urmărește două mari obiective: pe de o parte, accesul persoanelor la propriul dosar și aflarea faptului dacă au făcut obiectul urmăririi din partea securității; pe de altă parte, informarea generală a publicului cu privire la apartenența la securitate a unor categorii de persoane, care ocupă în prezent (ori doresc să ocupe) funcții ce au legătură cu regimul democratic, cu statul de drept și cu drepturile omului.

Nimic din dispozițiile legii nu îndreptățește calificarea ei ca fiind o lege de lustrare. Ea nu interzice sub nicio formă accesul la vreo funcție sau demnitate,

¹³ E.g., CEDO, Marea Cameră, Hotărârea din 16 martie 2006, cauza *Zdanoka c. Letonia*, cererea nr. 58278/00.

¹⁴ E.g., CEDO, Marea Cameră, Hotărârea din 20 mai 1999, cauza *Rekvényi c. Ungaria*, cererea nr. 25390/94, definitivă.

¹⁵ E.g., CEDO, Secția a III-a – cameră, Hotărârea din 3 februarie 2005, cauza *Partidul Comuniștilor (Nepeckerști) și Ungureanu c. România*, cererea nr. 46626/99, definitivă.

¹⁶ Abrogată de O.U.G. nr. 24/2008 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea Securității (M. Of. nr. 182 din 10 martie 2008).

publică sau privată, și nu prevede niciun fel de răspundere juridică sau de sancțiune pentru persoanele care au fost agenți sau colaboratori ai securității. Legea se limitează la a cere, pentru anumite categorii de persoane, dacă acestea ocupă sau doresc să ocupe anumite funcții, sinceritate, în scopul aflării adevărului, și anume dacă aceste persoane au aparținut sau nu securității, ori au colaborat sau nu cu aceasta. În cazul în care persoana dă o declarație prin care răspunde afirmativ la această chestiune, nicio incompatibilitate sau restrângere nu îi este aplicabilă.

Pe de altă parte însă, există dispoziții normative cu rol de lustrație, dar în alte legi decât dreptul comun în materie. Cu titlu de exemplu, indicăm interdicția legală a ocupării unei funcții publice pentru persoanele care au desfășurat activitate de poliție politică [art. 54 lit. j) din Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici¹⁷].

V. Conținutul Deciziei Curții Constituționale nr. 51/2008

Prin Decizia Curții Constituționale nr. 51/2008¹⁸, Legea nr. 187/1999, cu modificările și completările sale ulterioare, a fost declarată ca fiind neconstituțională, în totalitate. La deliberări au participat 8 din cei 9 judecători constituționali, decizia fiind adoptată în unanimitate.

Curtea Constituțională s-a considerat investită cu chestiunea neconstituționalității tuturor textelor invocate de autorul excepției, inclusiv a acelor pentru care instanța judecătorească a decis că excepția este inadmisibilă, apreciind că aceasta din urmă și-a depășit competența. De asemenea, jurisdicția constituțională a decis să examineze și critica de neconstituționalitate privind legea în ansamblul ei.

Pe fond, instanța de contencios constituțional apreciază că legea cenzurată nu urmărește numai scopul de deconspirare, ci promovează răspunderea morală, politică și juridică a persoanelor care au participat la activitatea de poliție politică comunistă, urmărind îndepărtarea lor din funcțiile sau împiedicarea lor de a candida sau de a fi numite în funcțiile indicate de lege. Sub acest aspect, Curtea Constituțională reține că, potrivit legii, condamnarea definitivă pentru infracțiunea de fals în declarații privind participarea la activitatea de poliție politică comunistă atrage pierderea demnității sau funcției publice.

Cu privire la natura juridică a Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS), instanța de contencios constituțional apreciază că definiția legală este insuficientă pentru stabilirea naturii sale juridice.

Sub aspectul atribuțiilor CNSAS, Curtea Constituțională constată că unele sunt administrative, iar altele jurisdicționale. Caracterul jurisdicțional al unor atribuții ale CNSAS decurge din faptul că actele sale stabilesc o răspundere politică, morală și juridică și au forță echivalentă celei a unor hotărâri judecătorești, iar procedura este jurisdicțională.

Având în vedere caracterul jurisdicțional al procedurii și al actelor, instanța de contencios constituțional califică CNSAS drept o jurisdicție. Cum în sistemul constituțional român nu există decât două tipuri de jurisdicții, și anume jurisdicțiile

¹⁷ Republicată în M. Of. nr. 365 din 29 mai 2007.

¹⁸ M. Of. nr. 95 din 6 februarie 2008.

administrative (care sunt facultative și gratuite) și jurisdicțiile judiciare (instanțele judecătorești), iar CNSAS nu face parte din nicio categorie, rezultă că el este o instanță extraordinară, interzisă de art. 126 alin. (5) din Constituție.

Cu această motivare, întreaga lege este declarată ca fiind neconstituțională.

VI. Caracterul vădit neconstituțional și uzurpator al soluției jurisdicționale jurisprudențiale

1. În primul rând, Curtea Constituțională și-a depășit în mod manifest limitele investiției.

Astfel, conform propriei sale legi organice (Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată¹⁹), sesizarea sa se dispune de instanța judecătorească în fața căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate, instanța având competența să respingă ca inadmisibilă o excepție, dacă poartă asupra unui text fără legătură cu obiectul cauzei deduse judecării. În mod constant, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că această dispoziție legislativă este constituțională, deoarece ea nu substituie instanța judecătorească Curții Constituționale, ci asigură doar sesizarea Curții Constituționale cu excepții de neconstituționalitate privind texte care tind să se aplice litigiului principal. Refuzul instanței judecătorești de a sesiza Curtea Constituțională este cenzurabil de instanța judecătorească superioară, pe calea recursului.

Or, apreciind că instanța judecătorească și-a depășit competența, refuzând să sesizeze Curtea Constituțională, cu toate textele invocate de autorul excepției, instanța de contencios constituțional se pune în conflict manifest atât cu propria lege organică, cât și cu propria jurisprudență.

Mai mult, auto-îinvestindu-se și substituindu-se instanței judecătorești în aprecierea aplicabilității unor texte legale litigiului principal, jurisdicția constituțională a intrat în domeniul puterii judecătorești, ceea ce reprezintă un abuz de putere.

2. În al doilea rând, prin interpretarea făcută textelor legale cenzurate, Curtea Constituțională distorsionează în mod grav scopul, spiritul și litera legii.

Astfel, instanța de contencios constituțional afirmă că legea nu se mulțumește a fi o simplă lege de deconspirare, ci ea urmărește tragerea la răspundere politică, morală și juridică, împiedicând ocuparea funcțiilor sau impunând înlăturarea din ele a persoanelor care au făcut poliție politică. Nimic mai neadevărat.

În realitate, tot ceea ce legea cere este o declarație pe propria răspundere privind apartenența sau neapartenența la fosta securitate comunistă, a persoanelor care ocupă sau care doresc să ocupe anumite funcții. Nimic în lege nu indică vreo consecință negativă a declarației de apartenență la fosta poliție politică.

Este un neadevăr manifest a spune că această lege interzice accesul la funcții sau prevede îndepartarea din funcții a celor care au aparținut fostei securități. Niciun text din lege nu conduce spre această concluzie.

Prin urmare, nefiind vorba de nicio consecință juridică negativă a apartenenței la fosta Securitate (în cazul în care aceasta este declarată și asumată), nu există, în

¹⁹ M. Of. nr. 643 din 16 iulie 2004.

realitate, nicio răspundere juridică și nicio sancțiune juridică reglementată de lege. Problema unei eventuale răspunderi politice sau morale nu are niciun fel de relevanță juridică.

Cât privește chestiunea cercetării apartenenței la fosta Securitate a membrilor corpului magistraților, pe lângă faptul că textele nu instituie nici aici vreo răspundere juridică, ea nu are absolut nicio legătură cu cauza dedusă judecării și în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

Interpretarea legii cenzurate, făcute de Curtea Constituțională, este atât de grosier eronată, încât îmbracă forma unei culpe grave (ca eroare de judecată), asimilabile intenției. Ne găsim deci în prezența unui abuz de putere.

3. În al treilea rând, Curtea Constituțională afirmă că răspunderea juridică instituită de lege rezidă și în sancționarea celor care, făcând declarații false privind neapartenența lor la fosta Securitate și fiind condamnați penal pentru aceasta, sunt îndepărtați din funcția deținută.

Este o rea-credință monumentală să se afirme că, în acest mod, legea stabilește o răspundere juridică pentru apartenența la fosta Securitate. Ceea ce se sancționează nu este activitatea de poliție politică (din timpul regimului comunist), ci minciuna (sub forma infracțiunii de fals în declarații) din prezent. Acest lucru nu transformă, în niciun caz, o lege de adevăr într-o lege de lustrare.

Și aici, interpretarea grosier eronată se asimilează intenției și reprezintă un abuz de putere.

4. Este corectă observația Curții Constituționale, privind necorespunderea terminologiei legale din definiția CNSAS cu terminologia constituțională. Astfel, CNSAS este definit de lege ca fiind un organism autonom cu personalitate juridică, supus controlului Parlamentului.

Pe de altă parte, cu toată exprimarea defectuoasă a legiuitorului, din chiar definiția legală, precum și din atribuțiile și compunerea sa, rezultă cu certitudine, într-o interpretare de bună-credință, că CNSAS este o autoritate de stat administrativă autonomă, aflată sub control parlamentar direct, reglementată prin lege organică, în temeiul dispozițiilor constituționale ale art. 117 alin. (3). De altfel, chiar Constituția face vorbire, în egală măsură, de „*autorități administrative*” [art. 117 alin. (3)], de „*organe ale administrației publice*” [art. 111 alin. (1)] – termenii fiind sinonimi – sau (mai larg), de „*autoritate publică*” [art. 52 alin. (1)] sau de „*instituție publică*” [art. 136 alin. (4), art. 137 alin. (1)]. Prin urmare, simpla utilizare (chiar defectuoasă) a cuvântului „*organism*”, cât timp se precizează caracterul său autonom și controlul parlamentar direct, iar compunerea și atribuțiile se reglementează prin lege organică, permite, fără putință de tăgadă, includerea sa în categoria constituțională a autorităților administrative autonome.

Refuzând o interpretare elementară și simplă de bună-credință, în scopul de a putea să declare neconstituțională legea, Curtea Constituțională a ajuns la deturnare de putere.

5. În măsura în care însăși Curtea Constituțională a statuat că CNSAS are două categorii de atribuții, unele administrative, iar altele jurisdicționale, și apoi a ajuns la concluzia că, prin atribuțiile sale jurisdicționale, CNSAS contravine Constituției, este

o depășire gravă de competență declararea ca neconstituțională a întregii legi, deci inclusiv a dispozițiilor legale privind atribuțiile administrative ale CNSAS, și pentru care nu s-a constatat nicio contrarierate cu normele sau principiile constituționale.

În acest mod, Curtea Constituțională a comis un grav abuz de putere și, în realitate, s-a substituit atât Parlamentului în activitatea de legiferare, cât și voinței națiunii (reprezentate de Parlament, ca autoritate direct reprezentativă), ceea ce reprezintă o uzurpare a puterii suverane a națiunii.

6. Este adevărat că procedura la CNSAS, în cazul contestării soluției inițiale, are caracter jurisdicțional. În opinia noastră este însă greșită calificarea CNSAS drept un organ jurisdicțional, deoarece această din urmă calificare trebuie să aibă în vedere nu numai natura procedurii urmate, ci și natura actelor adoptate (pronunțate).

Or, cât timp actele CNSAS nu stabilesc niciun fel de răspundere juridică și niciun fel de sancțiuni juridice, ele nu pot fi calificate (ca urmare a lipsei lor de efecte *per se*) drept acte jurisdicționale.

Cu atât mai mult, este aberantă echivalarea forței lor juridice cu aceea a hotărârilor judecătorești, cât timp actele CNSAS sunt supuse cenzurii instanței judecătorești.

7. Cea mai stupefiantă afirmație a Curții Constituționale este aceea că în Constituția României sunt prevăzute doar două tipuri de jurisdicții: jurisdicțiile administrative și jurisdicțiile judiciare (instanțele judecătorești).

Curtea Constituțională uită complet existența normelor constituționale exprese privind Consiliul Superior al Magistraturii [calificat de art. 134 alin. (2) drept „*instanță de judecată*”], și despre care Curtea Constituțională a afirmat că reprezintă o „*instanță extrajudiciară*”²⁰. Chiar dacă ar putea fi calificat doctrinar drept o jurisdicție administrativă, Consiliul Superior al Magistraturii nu este o jurisdicție facultativă.

De asemenea, Curtea Constituțională ignoră consacrarea constituțională a unui alt tip de jurisdicție, cea privată, și anume a „*instanțelor de arbitraj comercial*” [art. 146 lit. b)], care au drept de sezină a Curții Constituționale.

Nu în ultimul rând, este de-a dreptul halucinant cum judecătorii Curții Constituționale omit existența a înseși Curții Constituționale. A afirma expres și categoric că, potrivit Constituției, există numai două tipuri de jurisdicții în România, și anume cele administrative (care obligatoriu trebuie să fie facultative și gratuite) și cele judiciare (instanțele judecătorești) semnifică – într-o logică elementară – că însăși Curtea Constituțională nu este o jurisdicție (ea nu este jurisdicție administrativă, nefiind facultativă și gratuită, și nici instanță judecătorească), deși ea se compune din judecători (art. 142 – art. 145), are atribuții jurisdicționale (art. 146) și pronunță decizii obligatorii (art. 147).

Este evident că, în această logică (care pornește de la o premisă falsă), Curtea Constituțională nu este o jurisdicție [oricât nu am fi de acord teoretic cu această afirmație, ea ni se impune în temeiul art. 147 alin. (4) din Constituție, privind caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale]. Pe cale de consecință, deci-

²⁰ Decizia Curții Constituționale nr. 148/2003 privind constituționalitatea propunerii legislative de revizuire a Constituției României (M. Of. nr. 317 din 12 mai 2003).

ziile Curții Constituționale nu sunt acte jurisdicționale. Cum actele de drept public cu caracter unilateral, sunt doar de trei categorii (legi, acte administrative și acte jurisdicționale) și, cum deciziile Curții Constituționale nu sunt nici acte jurisdicționale (deoarece ea însăși s-a exclus din categoria jurisdicțiilor), nici legi (unica autoritate legiuitoare a țării este Parlamentul, iar Curtea Constituțională a afirmat expres și repetat, în jurisprudența sa, că ea nu este un legiuitor pozitiv), rezultă că singura calificare posibilă pentru deciziile constituționale este aceea de acte administrative.

Așa fiind, în temeiul art. 52 și art. 126 alin. (6) din Constituție, în calitate de acte administrative ale unei autorități publice, deciziile Curții Constituționale sunt cenzurabile de instanțele de contencios administrativ. În concret, potrivit dispozițiilor Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ²¹ și ale Codului de procedură civilă, competența de primă instanță revine secțiilor de contencios administrativ și fiscal ale curților de apel, cu recurs la Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

În urma atacării în contencios administrativ a unei decizii a Curții Constituționale, se poate ridica excepția de neconstituționalitate a Legii nr. 47/1992 (legea organică a Curții Constituționale) în ansamblul ei, deoarece această lege prevede, în fața Curții Constituționale, o procedură jurisdicțională și natura de acte jurisdicționale ale actelor Curții Constituționale. Cum, potrivit deciziei Curții Constituționale, numai două sunt formele constituționale de jurisdicție din România (cele administrative și instanțele judecătorești), iar această decizie este obligatorie *erga omnes* potrivit art. 147 alin. (4) – inclusiv pentru Curtea Constituțională, deoarece nimeni nu este deasupra legilor – rezultă că, în mod neconstituțional, Legea nr. 47/1992 transformă Curtea Constituțională într-o jurisdicție, adică într-o instanță extraordinară, interzisă de art. 126 alin. (5) din Constituție.

Pentru a fi consecventă, Curtea Constituțională nu va putea decât să declare, în integralitate, propria sa lege organică drept neconstituțională...

8. Ceea ce nu mai surprinde de mult la Curtea Constituțională este caracterul complet haotic al jurisprudenței sale. De fapt, nu se poate vorbi în realitate despre o „jurisprudență” (ceea ce presupune o coerență și o disciplină jurisdicțională), și nici măcar despre „revirimente jurisprudențiale”, ci despre o adunătură de soluții contradictorii, pronunțate după cum cer interesele sau trăirile de moment.

Cu titlu de exemplu amintim:

- prin prezenta decizie instanța judecătorească a fost criticată că și-a depășit competența nesesizând Curtea Constituțională cu toate textele invocate de autorul excepției (apreciind că unele nu au legătură cu cauza), deși, în multe alte cazuri, însăși Curtea Constituțională a refuzat să statueze asupra unor texte cu care a fost sesizată, apreciind că nu au legătură cu cauza principală și că judecătorul trebuia să respingă excepția ca inadmisibilă;

- prin prezenta decizie se arată că actele administrative nu pot fi cenzurate decât de instanțele de contencios administrativ (soluție corectă), în timp ce, prin soluții

²¹ M. Of. nr. 1154 din 7 decembrie 2004.

anterioare, texte legale care prevedeau competența altor instanțe judecătorești pentru a verifica legalitatea unor acte administrative au fost declarate constituționale²²;

- prin prezenta decizie se arată că jurisdicțiile administrative trebuie să fie facultative, iar, pe de altă parte, textul din Legea nr. 18/1991 a fondului funciar²³, care prevede obligativitatea căii de atac la comisia județeană (organ jurisdicțional), a fost considerat constituțional²⁴;

- Curtea Constituțională, prin soluții anterioare, a fost perfect de acord cu existența, atribuțiile și procedura în fața Consiliului Concurenței²⁵ și, respectiv, a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării²⁶, deși este evident că procedura și actele acestora sunt jurisdicționale.

9. Nu putem să nu subliniem faptul că acele critici de neconstituționalitate, privind absența caracterului echitabil al procedurii în fața CNSAS, sunt întemeiate. Totuși, soluțiile CNSAS sunt susceptibile de cenzură judiciară, din partea unei instanțe judecătorești cu plenitudine de jurisdicție, ceea ce face ca, în faza judiciară a procedurii, toate garanțiile procesului echitabil să fie respectate.

Cât privește posibilitatea unei noi soluții, dacă se descoperă informații noi, este parțial adevărat că ea poate aduce atingere stabilității raporturilor juridice și autorității de lucru judecat. Totuși, trebuie ținut cont de specificul deosebit al chestiunii (informații care nu au fost cunoscute, fiind ascunse de cei interesați) și de faptul că noua constatare nu se face pe aceleași probe, ci pe probe noi. Evident însă, o soluție normativă mai echitabilă se impune, care să implice numai competența instanței în redeschiderea procedurii, motive excepționale și, eventual, un termen.

10. Pe fond însă, este evident că invalidarea în totalitate a unei legi de adevăr și suprimarea existenței organului specializat competent în materie – CNSAS (prin lipsirea de efecte juridice a bazei sale legale) intră în contradicție manifestă cu „idealurile Revoluției din decembrie 1989”, consacrate ca valoare constituțională prin art. 1 alin. (3) din Constituție.

11. Trebuie să subliniem și contrazicerile evidente dintre această decizie și decizii anterioare, prin care Curtea Constituțională a statuat că această lege este constituțională.

Astfel:

- prin prezenta decizie s-a reținut, între altele, violarea art. 21 alin. (3) și (4) și art. 23 alin. (11) din Constituție; dimpotrivă, prin Decizia nr. 162/2005²⁷, Curtea Constituțională a statuat că art. 23 alin. (11) din Constituție este irelevant în cauză, deoarece el se aplică numai în materie penală, iar art. 21 alin. (3) și (4) din Constituție nu sunt violate;

²² Decizia Curții Constituționale nr. 797/2006 (M. Of. nr. 997 din 14 decembrie 2006).

²³ Republicată în M. Of. nr. 1 din 5 ianuarie 1998.

²⁴ Decizia Curții Constituționale nr. 60/2008 (M. Of. nr. 118 din 14 februarie 2008).

²⁵ Decizia Curții Constituționale nr. 5/2006 (M. Of. nr. 135 din 13 februarie 2006).

²⁶ Decizia Curții Constituționale nr. 1011/2007 (M. Of. nr. 809 din 27 noiembrie 2007).

²⁷ M. Of. nr. 355 din 27 aprilie 2005.

- prin prezenta decizie s-a statuat că sunt violate dispozițiile art. 21 alin. (3) din Constituție, în timp ce prin Decizia nr. 465/2005²⁸ s-a reținut că respectivul text din Constituție nu este încălcat, respectându-se dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, cât timp deciziile CNSAS pot fi atacate pe calea contenciosului administrativ;

- prin prezenta decizie s-a constatat violarea art. 21 alin. (3); dimpotrivă, prin Decizia nr. 793/2006²⁹ s-a reținut că nu este violat art. 21 alin. (3) din Constituție;

- prin prezenta decizie s-a statuat că legea instituie o răspundere morală, politică și juridică și că ea interzice accesul la anumite funcții; dimpotrivă, prin Decizia nr. 218/2007³⁰ s-a reținut că legea „urmărește să permită accesul opiniei publice la informațiile referitoare la colaborarea cu fosta securitate” și că ea „nu instituie decivreo formă de răspundere juridică pentru participarea în trecut la activități care nu erau «incriminate» la aceea dată”, ea „nefăcând decât să stabilească tipurile de activități și categoriile de persoane referitoare la care opinia publică are dreptul de a obține informații prin intermediul procedurii reglementate de lege”; se observă contradicția manifestă dintre cele două soluții jurisprudențiale constituționale, pronunțate la un interval de timp de sub 1 an, fără ca măcar jurisdicția constituțională să se ostenească să anunțe (și să mai motiveze...) un reviriment jurisprudențial; semnalăm faptul că 6 judecători constituționali³¹ au participat la adoptarea ambelor decizii, total contradictorii.

12. Statuând în modul în care a făcut-o, Curtea Constituțională a dat dovadă, în mod cumulat, de abuz de putere, deturnare de putere și uzurpare de putere. Decizia sa este profund viciată din punct de vedere juridic.

VII. Reacția normativă la decizia de neconstituționalitate

Apreciind existența unei situații excepționale, a cărei reglementare nu poate fi amânată, Guvernul adoptă inițial O.U.G. nr. 1/2008 pentru asigurarea continuității unor activități ale Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității³².

Ulterior, această ordonanță de urgență, precum și Legea nr. 187/1999, sunt abrogate prin O.U.G. nr. 24/2008 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea Securității³³.

Dreptul comun în materie rămâne un act normativ de adevăr, iar nu unul de lustrare. Nu există nicio răspundere sau sancțiune juridice pentru apartenența la fosta Securitate, ci numai un drept și/sau o obligație de informare.

CNSAS este definit, în mod expres, drept o autoritate administrativă autonomă, aflată sub control parlamentar direct.

²⁸ M. Of. nr. 921 din 14 octombrie 2005.

²⁹ M. Of. nr. 997 din 14 decembrie 2006.

³⁰ M. Of. nr. 255 din 17 aprilie 2007.

³¹ Este vorba de judecătorii constituționali: Ioan Vida, Nicolae Cochinescu, Acșinte Gaspar, Petre Ninosu, Ion Predescu și Tudorel Toader.

³² M. Of. nr. 95 din 6 februarie 2008.

³³ M. Of. nr. 182 din 10 martie 2008.

CNSAS nu mai are decât competența de a constata neapartenența la sau necolaborarea unei persoane cu fosta Securitate. În cazul apartenenței sau colaborării, CNSAS introduce o acțiune în constatare la instanța de contencios administrativ, aceasta fiind competentă să soluționeze și contestațiile terților împotriva constatărilor de neapartenență sau de necolaborare făcute de CNSAS.

Concluzii

Decizia Curții Constituționale de constatare a neconstituționalității totale a Legii nr. 187/1999 este profund viciată din punct de vedere juridic, ea fiind atât neconstituțională, cât și expresia unei uzurpări de putere.